

POSTANOWIENIE

Dnia 30 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik

na posiedzeniu

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 30 lipca 2025 r.,

w sprawie **B. M.**

w przedmiocie stwierdzenia zgodności z prawdą oświadczenia lustracyjnego,

skargi obrońcy osoby lustrowanej

od orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 12 lutego 2025 r., sygn. akt II AKa 354/24,

uchylającego orzeczenie Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 8 listopada 2023 r., sygn. akt VI K 115/23,

i przekazującego sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 1 i 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

oddalić skargę, a kosztami postępowania skargowego

obciążyć lustrowaną B. M. .

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 30 grudnia 2022 r., sygn. akt VI K 144/22, Sąd Okręgowy w Krakowie stwierdził, że B. M. złożyła zgodne z prawdą oświadczenie

lustracyjne, o którym mowa w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów. Po rozpoznaniu apelacji prokuratora, Sąd Apelacyjny w Krakowie, orzeczeniem z dnia 27 marca 2023 r., sygn. akt II AKa 49/23, uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania. Orzeczeniem z dnia 8 listopada 2023 r., sygn. akt VI K 115/23, Sąd Okręgowy w Krakowie ponownie uznał, że B. M. złożyła oświadczenie lustracyjne zgodne z prawdą. Po przeprowadzeniu postępowania odwoławczego, w związku z apelacją prokuratora, Sąd Apelacyjny w Krakowie, orzeczeniem z dnia 29 maja 2024 r., sygn. akt II AKa 7/24, uchylił orzeczenie Sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania. Kasatoryjne orzeczenie Sądu Apelacyjnego zaskarżone zostało skargą obrońcy osoby lustrowanej. W jej efekcie, wyrokiem z dnia 22 października 2024 r., III KS 47/24, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie do ponownego rozpoznania. Po rozpoznaniu sprawy po raz trzeci, Sąd Apelacyjny w Krakowie, orzeczeniem z dnia 12 lutego 2025 r., sygn. akt II AKa 354/24, uchylił zaskarżone orzeczenie i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Krakowie do ponownego rozpoznania. Orzeczenie to zaskarżone zostało w całości skargą obrońcy osoby lustrowanej. Skarżąca, powołując się na przepisy art. 539a § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 19 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944 – 1990 oraz treści tych dokumentów, zarzuciła „naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k. w zw. z art. 454 § 1 k.p.k. w zw. z art. 19 ustawy lustracyjnej poprzez przedwczesne stwierdzenie, że zachodzą podstawy do wydania orzeczenia na niekorzyść lustrowanej w świetle art. 454 § 1 k.p.k. i wydanie rozstrzygnięcia o uchyleniu orzeczenia Sądu Okręgowego w Krakowie oraz przekazaniu sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania, celem dokonania oceny całokształtu materiału dowodowego według reguł wynikających z art. 7 k.p.k. przy uwzględnieniu treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 maja 2007 r., sygn. akt K 2/07 w zakresie art. 3a ustawy lustracyjnej, w sytuacji, gdy sama potrzeba dokonania oceny dowodów nie daje podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego, gdyż nie

wskazuje, że zachodzi konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, a sąd I instancji (Sąd Okręgowy w Krakowie) już dwukrotnie, w innym składzie orzekającym ocenił, iż przesłanki określone w art. 3a ustawy lustracyjnej wyjaśniające znaczenie współpracy z organami bezpieczeństwa państwa nie zostały przez lustrowaną spełnione – nawet, po dwukrotnym przeprowadzeniu postępowania dowodowego i wypełnieniu uprzednich zaleceń Sądu Apelacyjnego w tym zakresie”.

Odwołując się do tego zarzutu, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na wstępie należy przypomnieć, że zakres kontroli dokonywanej przez Sąd Najwyższy po wniesieniu skargi na orzeczenie sądu odwoławczego, o którym mowa w art. 539a § 1 k.p.k., ogranicza się do zbadania, czy stwierdzone przez sąd odwoławczy uchybienie daje podstawę do wydania orzeczenia kasatoryjnego. Oznacza to, że we wskazanym trybie nie jest możliwe dokonywanie oceny trafności rozpoznania zarzutu apelacyjnego przez sąd odwoławczy (zob. uchwała siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 25 stycznia 2018 r., I KZP 13/17). W konsekwencji, wszelkie zawarte w skardze wywody związane z oceną prawidłowości rozpoznania apelacji, nie mają znaczenia w perspektywie oceny trafności zaskarżonego orzeczenia. Przedmiotem kontroli Sądu Najwyższego jest zatem to, czy podstawą do wydania orzeczenia kasatoryjnego było stwierdzenie zaistnienia bezwzględnej przyczyny uchylenia orzeczenia, konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, czy zakaz wynikający z art. 454 k.p.k. (art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k.)

Analiza uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia lustracyjnego wskazuje, że powodem uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji była, związana z treścią art. 454 § 1 k.p.k., niemożność stwierdzenia w postępowaniu odwoławczym, iż lustrowana złożyła niezgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne. Świadczy o tym nie tylko sekcja 5.3.1.4.1 uzasadnienia, w której wskazano na przepis art. 454 § 1 k.p.k., jako powód

uchylenia orzeczenia, ale także merytoryczne wywody związane z oceną poszczególnych dowodów oraz wypełnieniem przez lustrowaną elementów składających się na definicję współpracy ze służbami bezpieczeństwa państwa.

Stosownie do uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18, możliwość uchylenia wyroku (orzeczenia) uniewinniającego, czy jak w realiach sprawy, stwierdzającego zgodność z prawdą oświadczenia lustracyjnego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, związana z regułą *ne peius* określona w art. 454 § 1 k.p.k. zachodzi dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy – w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych, czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych, stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego, czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Sąd Apelacyjny w Krakowie nie stwierdził potrzeby uzupełnienia postępowania dowodowego, a wadliwość orzeczenia Sądu pierwszej instancji wynikała, czemu poświęcono znaczącą część uzasadnienia, z naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów. W ramach kontroli apelacyjnej, Sąd odwoławczy ocenił wszystkie kluczowe w sprawie dowody, tj.: wyjaśnienia lustrowanej, zeznania J. L. oraz zgromadzone dokumenty i doszedł do wniosku, że złożone przez lustrowaną oświadczenie było niezgodne z prawdą, ponieważ była ona tajnym współpracownikiem służby bezpieczeństwa państwa. Dowodzi tego w oczywisty sposób choćby poniższy fragment uzasadnienia orzeczenia: „Nie sposób jest zatem przyjąć, że w sprawie nie doszło do materializacji podjętej przez lustrowaną współpracy, a w szczególności, iż o materializacji tej współpracy ma nie świadczyć treść przekazywanych przez lustrowaną informacji. Raz jeszcze podkreślenia wymaga, to, o czym mowa była już w kontekście przypomnianego judykatu Trybunału Konstytucyjnego, a mianowicie, że materializacja współpracy nie jest warunkowana tym, aby przekazywane informacje były wartościowe dla Służby Bezpieczeństwa i zostały następnie wykorzystane w pracy operacyjnej. Ocena rzeczywistej współpracy nie zależy bowiem od charakteru przekazywanej informacji i od jej ewentualnego wykorzystania przez organy bezpieczeństwa państwa” (strona 9 uzasadnienia). Sąd Apelacyjny ocenił zatem na nowo zgromadzone

dowody, ustalił fakty i poddał je ocenie prawnej, a następnie wyraził stanowisko, że oświadczenie lustracyjne B. M. jest niezgodne z prawdą. Zakaz wynikający z art. 454 § 1 k.p.k. uniemożliwił jednak zmianę orzeczenia Sądu Okręgowego i stwierdzenie, iż oświadczenie jest nieprawdziwe w orzeczeniu Sądu Apelacyjnego.

Niczego w tej mierze zmienić nie mogą wywody skarżącej odnoszące się do zawartych w sekcji 5.3.2. uzasadnienia orzeczenia Sądu odwoławczego zapatrywań prawnych i wskazań co do dalszego postępowania. Wskazanie o potrzebie dokonania w ponowionym postępowaniu oceny całokształtu materiału dowodowego zgodnie z nakazem wynikającym z art. 7 k.p.k. oraz uwzględnienia orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wcale nie oznacza, że wydanie orzeczenia kasatoryjnego wiązało się bezpodstawnie z rzekomą koniecznością ponowienia przewodu sądowego w całości. Jest jasne, że konieczność powtórzenia postępowania wynika z reguły *ne peius*, a wskazanie potrzeby respektowania zasady swobodnej oceny dowodów wiąże się z trafnością zarzutu apelacyjnego. Podkreślić przy tym trzeba, że wskazania Sądu odwoławczego nie mogą dotyczyć sposobu oceny poszczególnych dowodów (art. 442 § 3 zdanie trzecie k.p.k.), zatem nie można było z wiązać Sądu pierwszej instancji sposobem oceny poszczególnych dowodów oraz wnioskami z takiej oceny wypływającymi.

Zauważyć wreszcie trzeba, że Sąd Najwyższy uchylając poprzednie orzeczenie kasatoryjne wyrokiem z dnia 22 października 2024 r., III KS 47/24, wskazał, iż powołanie się na regułę *ne peius* jest możliwe tylko wówczas, gdy sąd odwoławczy jest przekonany o potrzebie skazania, a nie tylko dopuszcza taką możliwość. Jak wyjaśniono to wyżej, w rozważanej sprawie nie występuje opisana wada argumentacyjna, bowiem wywód świadczący o przekonaniu Sądu Apelacyjnego o tym, że lustrowana złożyła niezgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne, jest w swojej treści oczywisty.

Kierując się powyższym, orzeczono jak na wstępie.

[J.J.]

[a.]